

ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА БОГДАНА ВАХНЯНИНА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

6. Олексюк О.М. *Методика викладання гри на народних інструментах: Навч. пос.* – К.: ДАККіМ, 2004. – 135 с.

7. *Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва: Навч. пос.* /Олексюк О.М., Ткач М.М. – К.: Знання України, 2004. – 264 с.

8. Рудницька О.П. *Педагогіка: загальна та мистецька: Навч. пос.* – Тернопіль: Навч. книга – Богдан, 2005. – 360 с.

9. Федотов Є.С. *Методика навчання гри на музичних інструментах у системі підготовки вчителя музики.* – Вип. 2. – Навч.-метод. посібник. – К.: ІЗМН, 1997. – 108 с.

Петро Гушоватий, заслужений працівник культури України, доцент,
завідувач кафедри методики музичного виховання і диригування
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА БОГДАНА ВАХНЯНИНА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

У статті висвітлюється педагогічна спадщина відомого західноукраїнського композитора, диригента, громадського діяча Богдана Вахнянина, зокрема творчість композитора для дітей.

Постановка проблеми. Музична культура Галичини є однією із складових частин історії української культури. Період початку і першої половини ХХ століття становить цілу епоху в розвитку не тільки української музики, але й системи музичного виховання. Вона характеризується загальним піднесенням національної духовності, становленням і зміцненням культури взагалі. Будучи тривалий час відірваною від України, протягом 6-ти століть поневоленою іноземними державами, ця земля зазнала відчуженого національного, релігійного та політичного гніту. Однак і в часи перебування у складі Австрійської імперії, і під владою Польщі процес розвитку українського мистецтва завжди супроводжувався зусиллями задля утвердження національної самобутності.

Метою статті є ознайомлення читачів із педагогічною спадщиною Богдана Вахнянина, особистість якого як композитора, громадського діяча для широких кіл є майже незнаною. І це є тоді, коли його творча постать, активна музична та громадська діяльність, займають помітне місце в історії музичної культури Галичини

Виклад основного матеріалу. Тридцять років ХХ століття є недалеке минуле, але проблеми освіти і виховання учнів та молоді, передові ідеї, зокрема в музичній педагогіці Галичини, є недостатньо (з відомих усім причин) досліджені і висвітлені.

Це стосується і діяльності галицького композитора – автодидакта **Богдана Вахнянина**

(16.11.1886 – 18.01.1940) – музиканта – педагога та громадського діяча, творчість якого припадає на 20 – 30-ті роки минулого століття.

“Музика, – за його словами, є тою великою силою, що має неабиякий вплив на людську душу” [2, 15].

Народився композитор 16 листопада 1886 року в Стрию. Навчався в Стрийській гімназії.

Закінчивши в 1909 році Вищий Музичний інститут ім. М. Лисенка у Львові (клас фортепіано М.Криницької, теорії музики і композиції – А. Вахнянина та С. Людкевича), Б. Вахнянин розпочав свою педагогічну діяльність (1910 – 1912) на посаді учителя української і польської мов, співу та музики в Українській академічній гімназії у Львові та Перемишлі (1912 – 1925).

Це підтверджено у спогадах З. Штундер про С. Людкевича: “В один час з Людкевичем у філії працювали Ф. Колесса, В. Пачовський, Й. Роздольський, С. Томашівський, Б. Вахнянин..., – і далі, – предмет співу викладали Б. Вахнянин і Філарет Колесса” [8, 474].

У 1924 – 1926-х роках Б. Вахнянин працював педагогом та директором філії Музичного інституту в Перемишлі. Про цей період читаємо у спогадах З. Штундер: “1924 року інститут відкрито в Перемишлі, першим його директором був Богдан Вахнянин, другим – Ольга Ціпановська, а після її переїзду до Львова – Василь Витвицький” [8, 474].

У Перемишлі Б. Вахнянин працює керівником учнівських хорів гімназії та учительської семінарії,

ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА БОГДАНА ВАХНЯНИНА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

а також диригентом “Перемиського Бояна”. З 1926 року композитор працює учителем гімназії та диригентом “Бояна” в Стрию. У 30-ті роки – диригент відомого хору “Бандурист”. (Слід зазначити, що Б.Вахнянин був учасником цього хору від початку його заснування. З. Штундер згадує: “8 лютого 1906 року члени відродженої “Академічної громади” заснували хор “Бандурист”. Хор цей, організатором і першим диригентом якого був земляк Людкевича родом з Перемищини Іван Смолинський, існував уже декілька місяців. З перших його виступів у його концертах брав участь Гнат Хоткевич, і, мабуть, від нього запозичили назву “Бандурист”. Серед членів хору були тоді Богдан Вахнянин, Адам Коцко...” [8, 474]). З цими хорами брав участь у вечорах концертах, присвячених Т. Шевченку, М. Шашкевичу, І. Франку, Г. Цеглинському. У репертуарі цих хорових колективів твори М. Лисенка, М. Вербицького, С. Людкевича, Ф. Колесси, Д. Січинського та написані композитором власні твори. Тривалий час Б. Вахнянин керував музичним видавництвом під назвою “Народне музичне видавництво хорових творів”, засноване товариством “Просвіта” у 1935 році.

Помер композитор 18 січня 1940 року, похований на Личаківському цвинтарі.

Перші твори (до них належить обробка народної пісні “Жучок” для мішаного хору, і фортепіанні етюди) Б. Вахнянин написав у Стрию, будучи учнем шостого класу гімназії. Згодом написав низку творів на слова Т. Шевченка до традиційних щорічних вечорів пам’яті поета, які виконували переважно його хори. Найбільшу популярність серед хорових творів на слова Кобзаря здобув відомий сьогодні “Садок вишневий” з фортепіанним супроводом.

Найбільшу цінність, з педагогічного огляду, складають обробки народних, стрілецьких, козацьких пісень та власні композиції для дітей, вміщені у ряді співаників, виданих автором. (Слід зазначити, що Б. Вахнянин був директором Народного Музичного видавництва товариства “Просвіта”, яке відіграло важливу роль у пропаганді творів композиторів Галичини).

У фондах ЛНБ ім. В. Стефаника зберігаються збірники пісень в упорядкуванні Б.Вахнянина.

1. *“Дітвора співає в садочку гуляє”* – це співаник з руховими іграми для “діточих садків та вселюдних шкіл у двох частинах”. За словами упорядника, “наш співаничок – це перша в нас, може припізнена дещо спроба допомогти вихованню в дитячому садкові. Доси таких співаничків у нас, на жаль, не було. Були спроби вибирання народних дитячих пісеньок, але без

голосів, наприклад у виданій ще в 1876 р. київській книжечці під назвою “Дітські пісні, казки й загадки” [1].

Збірник був надрукований з ініціативи Українського Педагогічного Товариства “Рідна Школа” у Львові, 1936 року. Складається з двох частин (по 12 творів у кожній частині).

У передмові до співаника автори наголошують на важливості хорового співу для дітей дошкільного віку, вказуючи на доступність поданого ними матеріалу, відповідність віковим особливостям дітей, підкреслюючи, що саме пісня-гра у цьому віці найбільше відповідає інтересам і захопленням малюків: “Сонце, жива природа, голоси й рухи єї – от що передовсім вражає дитину. Цим вона най шкороше захоплюється. Вони й будуть вічно основними мотивами найраніших дитинних емоцій, що виражаються у відповідних голосах і рухах, пісеньках чи танках із дня на день різнорідніших” [1]. Тут же подається і кілька методичних рекомендацій щодо вивчення пісенного матеріалу. Укладачі даного збірника переконані, що при правильній методиці роботи вихователів “до двох, трьох місяців діти у садочку вже й ка, тим співуватимуть кожну пісеньку співаничка. І то тим охотніше, чим сильніше вона зв’язється з голосами живої природи, з рухами і іграми” [1].

Далі автори згадують спробу видати подібний співаник відомого буковинського поета Ю. Федьковича: “Єще раніше стрібував наш буковинський поет Ю. Федькович скласти “Співаник для господарських діточок” з голосами, виданий Товаришами “Просвіти” в Відні 1869 р., але ж бо знову той співаник, як своїми нечисленними, ледве вісьмома текстами, так і мельодіями вискочив понад вік доросту” [1] (тобто не відповідав віковим особливостям дітей – П.Г.).

Що ж стосується співаника “Дітвора співає, в садочку гуляє” то автори “не використовували згаданих раніших; не бралося з них ані готових мельодій, ані текстів для перекладу за винятком кількох мотивів українського походження. Всі наші тексти, не виключаючи кількох позичених, опрацьовані так, щоб відповідали як найкраще відомій цілі. Мелодії до цих текстів зложив професор Богдан Вахнянин. Він і декорував їх відповідними дитячими рухами і іграми” [1]. Слова до всіх мелодій написав **Василь Щурат** – (1871 – 1948) відомий західноукраїнський педагог, літературознавець, поет і перекладач.

Аналізуючи дитячі пісні, внесені до збірника, важливо підкреслити, що автори з раннього дитинства надавали великого значення вихованню

